

opinie & debat

Het Nederlands Dagblad is ervan overtuigd dat de samenleving gediend is bij een open en respectvol gesprek. Deze pagina's vormen daar een vrijplaats voor.

MIRJAM VAN DER VEGT EN JAKOB VAN WIELINK BEELD WIKIMEDIA
beiden zijn auteurs over persoonlijk leiderschap; Van der Vegt werd onder meer bekend met 'De kracht van rust', Van Wielink schreef 'De achtste dag. Waar Jezus je leven raakt'

Christus in de Hof van Getsemane, geschilderd door de Amerikaanse schilder Robert Walter Weir (1803-1889).

Jezus neemt geen enkele moeite om iets te verhullen

Wat als je redenties niet langer verzachten, je denken niet meer helpt, je leven in crisis is? Je bent alleen in de nacht, waar het angstzweet je uitbreekt. In het lijdensverhaal zien we dat Jezus niets verhuult, schrijven Mirjam van der Vegt en Jakob van Wielink.

Er is niets meer te redden. Je partner heeft aangekondigd bij je weg te gaan. Na een fatale misstap op je werk, word je ontslagen. De dokter vertelt je dat er geen enkele kans op lichamelijke genezing meer is. Je puberkind snijdt zichzelf. Je hunkert nog steeds naar de bevestiging van je vader, al loop je tegen de vijftig.

In je leven ondernam je wellicht pogingen een verhaal of uitleg rondom jouw geschiedenis te construeren en kloppend te krijgen. Je voerde verzachtende omstandigheden aan om de situatie te verklaren. 'Mijn vader heeft ook een moeilijke jeugd gehad', 'De werksituatie was altijd al onveilig, dus moest ik wel voor mezelf opkomen', 'Wanneer de artsen eerder hadden ingegrepen, had moeder nog vele jaren bij ons kunnen zijn', 'Mijn kind heeft altijd al een moeilijk karakter gehad, daar heb je natuurlijk maar beperkt invloed op', 'God heeft een bedoeling met alles!'

Maar je redenties verzachten niet langer, je denken helpt je niet meer. Je verhalen, theorieën en theologieën laten het op een diep niveau afweten. Je redt het hier niet meer mee en het lijkt soms wel alsof je verdwaalt in je eigen tekst. Je bent alleen in de nacht, waar het angstzweet je uitbreekt. Je staat op, vroeg in de morgen, pakt je telefoon, kijkt – nadat je verdovende filmpjes en talloze berichtjes voorbij bent gescrold – wat de volgende afspraak is. Wanneer die er niet is, plan je er een. Jij houdt je leven op de rit en niemand zal je krijgen. Je kunt ook een goede vriendin

bellen voor een dag in de sauna. Samen genieten van de warmte, het water, de goede gesprekken en het wijntje na afloop die de leegte kunnen vullen. Je ontvangt geruststelling, een luisterend oor, een arm om je schouder, een bevestiging van de zwaarte die je draagt. Mensen spreken verzachtende woorden die je tijdelijk doen geloven dat alles wel goed komt. Of misschien wel het tegenovergestelde: je wordt aangemoedigd te vechten, je niet te laten kisten.

aan Mij voorbijgaan
We keren terug naar de nacht. De nacht waarin er nauwelijks verzachting is. Alleen bloed, zweet en tranen. Niemand die zegt: 'Het komt wel goed, vertrouw maar.' Het brengt ons bij Jezus in de Hof van Getsemane. Het verhaal is bekend. Jezus ligt geknield onder de bomen en iedereen slaapt. 'Laat dit in Godsnaam aan Mij voorbijgaan', bidt Hij tot drie keer toe. Het vertrouwen op zijn meest intieme vrienden blijkt niet voldoende. Dat is een verschrikkelijke, naakte waarheid. Maar het is nog naakter: vertrouwt Hij zichzelf eigenlijk wel? Kan Hij deze weg wel echt gaan? De geest is gewillig, maar het

column

MARK DE JAGER

GERRIT ROORDA
tropenarts, huisarts

Een vaste huisarts werkt 't efficiëntst, investeer daarin

De financiering van de huisartsen moet anders, zodat mensen weer toegang krijgen tot een vaste huisarts, betoogt huisarts Gerrit Roorda. 'Onderzoek laat zien dat mensen die een vaste huisarts hebben gemiddeld langer leven.'

De huisarts lost meer dan negentig procent van de zorgvragen op voor tien procent van het totale zorgbudget. In geval van noodzakelijke bezuinigingen zou geen enkele beleidsmaker die bij zijn volle verstand is het in zijn hoofd halen om juist op die huisartsenzorg te gaan bekibbelen. 'Penny wise, pound foolish' heet dat in goed Nederlands. Als de huisartsenzorg kapotgaat, klopt iedereen aan bij het ziekenhuis. De kosten daarvan zijn een veelvoud van de huidige kosten. Het systeem zal dus óf volledig vastlopen, óf het wordt alleen beschikbaar voor de rijken, zoals dat in de meeste landen het geval is. Toch is bezuinigen op de huisartsenzorg precies wat het kabinet de zorgverzekeraars heeft laten doen. De zeer efficiënte Nederlandse huisartsenzorg, waar veel landen alleen maar van kunnen dromen, is kapotgemaakt door jarenlange bezuinigingen. De tweede factor die hieraan heeft bijgedragen is de opkomst van de parttime 'huisarts'. Het zijn niet de alomtevergroende 'commerciële ketens' die het probleem zijn. Investeerders waren er immers altijd al. De reden dat ze nu voet aan de grond krijgen in huisartsenland is dat de parttime huisarts de te koop staande praktijk niet koopt! Ze wil geen verantwoordelijkheid dragen voor de zorg van vaste patiënten.

schaars personeel

De ouderwetse huisarts die dat wél wil, wordt geconfronteerd met het volgende toekomstscenario: een eigen onderneming in een markt waar praktijkruimte en benodigd personeel (praktijkondersteuners en assistenten) schaars is en steeds duurder wordt, terwijl zijn winst door verzekeraars en ambtenaren

middels regelgeving wordt beknot. Een onderneming waarvan de winst al twintig jaar niet is meegegroeid met de economie. Een onderneming waarin voorgaande huisartsen, verenigd in de LHV, zich steeds meer verplichtingen hebben laten opleggen zonder vergoeding te eisen. Het praktijkhouderschap is zó onaantrekkelijk gemaakt dat weinigen er nog voor kiezen. En van de artsen die er wel voor kozen, gooit jaarlijks een steeds hoger percentage huisartsen de handdoek in de ring. Zo komen huisartsenpraktijken beschikbaar voor investeerders. De enige manier waarop die, met de huidige karige vergoedingen, nog winst kunnen maken is door veel patiënten in te schrijven en weinig huisartsen in dienst te nemen. Dat is dus wat zij zullen doen. Investeerders zijn geen liefdadigheidsinstellingen en ze hebben ook niet de zorgplicht die de overheid heeft (maar verzaakt).

langer leven

Onderzoek laat zien dat mensen die een vaste huisarts hebben gemiddeld langer leven dan mensen die geen vaste huisarts hebben. Voor dit opmerkelijke resultaat zijn tal van verklaringen. Er wordt minder onnodige (risicovolle) diagnostiek verricht, er worden betere beslissingen genomen op basis van de kennis die de huisarts over de patiënt heeft, consultgesprekken verlopen efficiënter, de patiënt heeft meer vertrouwen in de arts. In alle gevallen gaat het erom dat de huisarts de patiënt kent en de patiënt de huisarts. Dit voordeel is verloren gegaan. Een invallende, onbekende huisarts heeft geen toegevoegde waarde boven een even onbekende ziekenhuisarts.

maak aantrekkelijk

Alle reden dus om het tij te keren! Verlos de huisarts van de zorgverzekeraars. Zij kosten veel geld maar voegen, zoals de hoogleraren Marjolein Smidt en Mathieu Weggeman eind vorig jaar hebben betuigd in een opiniestuk in NRC, geen waarde toe. Helemaal niet in de huisartsgeneeskunde. De financiering van de huisartsenzorg kan en moet anders. Zo kan het praktijkhouderschap weer aantrekkelijk gemaakt, en de Nederlandse gezondheidszorg betaalbaar gehouden worden. ■

lichaam is zwak, weet Hij zijn vrienden te vertellen (Marcus 14 vers 38). Ook Jezus laat wat komen gaat het liefst aan zich voorbijgaan. Het enige wat Hem rest, is zich toevertrouwen aan zijn Vader. Die Vader stuurt Hem weliswaar een engel om Hem kracht te geven, maar geen doekje voor het bloeden. Nog steeds vallen zijn zweetdruppels rood op de grond. Moed is kennelijk niet de afwezigheid van angst, maar het besef dat iets anders belangrijker, hoopgeverder is dan die angst.

Jezus' naaktheid raakt ons. Zijn onomwonden kwetsbaarheid stoot ons op een bepaalde manier af. Hij doet geen enkele moeite om iets te verhullen. Kent Hij dan geen enkele schaamte? Is er geen aanleiding zich te verdedigen tegen de aanklachten van de hele mensheid? Alles kan Hij weerleggen en toch laat Hij zich uitleveren, uitkleden, geselen, vernederen, bespugen en vermoorden. Hij had de macht en kracht om er een ander verhaal van te maken. Klopender, passender, mooier, zachter. Hij doet het niet.

uit de duisternis

Jezus wil zich niet verhullen met onnodige doeken.

Wij hebben wel doeken nodig. We willen balsemen, beter laten ruiken, een mooi graf, een goed verhaal en een mooie tijd. Een mooie kerk met een perfect vormgegeven kruis, een heilige plek om naar terug te keren, waar we verhalen horen over opstanding, hoop en nieuw leven. Dat mag. Sterker nog: we hebben zulke plaatsen nodig om samen op adem te komen. Het is vaak een schuilplaats, een vluchthaven, waar we herinneren wat er werkelijk toe doet. Het risico is echter dat dít ons nieuwe thuis wordt, een plek die veiligheid geeft en beschutting, een stevige gehechtheid aan iets tijdelijks. Een plek waar we elkaar zoet houden zonder elkaar werkelijk te ontmoeten. Een plaats waar we geestelijk rijker, maar emotioneel armer worden. Elke aardse plek is op zijn best een merksteen. We keren er terug, komen samen en we herinneren, maar niet om daar te blijven. In het graf schudt Jezus de doeken van zich af. Nog voor het licht wordt, stap Hij uit de duisternis tevoorschijn. Zonder doeken, met een lichaam vol littekens, loopt Hij de toekomst in. 'Hij is niet langer hier', zeggen de engelen.

littekens als bewijs

En dan verschijnt Hij, steeds opnieuw. Zonder schaamte toont Hij zijn littekens als bewijs dat Hij leeft. Raak Me aan, wandel met Mij op. Laat je zien, zonder opsmuk. Kijk, Ik doe het ook. Jezus' verhaal is niet slechts bedoeld als vluchtverhaal voor als je het niet meer weet, maar een aanmoediging om zonder opsmuk tevoorschijn te komen.

Kom tevoorschijn. Is dat niet de roep die steeds weer weerklinkt, vanaf het paradijs? God doet het hier voor.

Tevoorschijn komen. Onomwonden. De doeken voorbij. Nu wij nog. ■

Het onmaakbare van Goede Vrijdag

Wéér niet gelukt. Ik had zo mijn best gedaan mijn agenda leeg te houden in deze Stille Week. Sociale media – voor mij een grote afleidingsfactor – uitgelogd. Vergaderingen afgezegd. Extra ruimte voor stilte in mijn agenda gezet. 'Een drukke dominee, is een luie dominee, die slaaf is van zijn agenda', zo houdt theoloog en auteur Eugene Peterson aan dominees voor. En: 'Als zelfs de dominee het al te druk heeft voor God, waar kun je dan nog heen?'

Peterson heeft uiteraard gelijk. En als er één week is waarin die stilte belangrijk is, dan deze week. In de tijd voor Pasen is het voor dominees altijd al worstelen met een 'liturgische jetlag'. Als dominee ben je net klaar met Palmzondag, terwijl Goede Vrijdag en Pasen al in je preekvoorbereiding zitten. 'Heden Hosanna, morgen kruisigt Hem', krijgt dan een letterlijke betekenis.

Dit jaar wordt anders, nam ik mij voor. Ik ga het goede voorbeeld geven. Agenda leeg, stil worden, mij richten op Jezus.

Het is me niet gelukt. De afspraken stapelden zich op. Pastorale vragen, allemaal even urgent, dienden zich aan. Mijn telefoon bleef rinkelen. Tot overmaat van ramp was er een onverwachte subsidiemogelijkheid voor een missionair project, met een deadline op Goede Vrijdag. En daar ging mijn droom van een échte Stille Week.

Ik ben een kind van mijn tijd, want de stilte is deze week op meer plekken ver te zoeken. In ons seculiere landje rent iedereen in het voorjaar onverminderd door. En vandaag, Goede Vrijdag, is voor veel mensen 'gewoon' een werkdag. De een-na-belangrijkste feestdag van het christendom lijkt een vrijdag als alle andere.

Er is een tegenbeweging. Veel kerken doen hun best de Stille Week zo stil mogelijk te maken, met vespers, stiltemomenten en wat je nog meer kunt bedenken. Kerken steken elkaar de loef af met activiteiten, soms wordt er zelfs geruzied over de vraag op welke dag je avondmaal viert. Alsof we de discipelen zijn, die aan tafel bij Jezus nog vochten over de vraag wie de belangrijkste was, zo wordt de Stille Week een sjibbolet voor liturgische ligging en orthodoxie.

We zijn allemaal zo druk, buiten de kerk en binnen de kerk, dat het zomaar opeens vrijdagavond kan worden. Goede Vrijdag komt ook als ik er nog niet klaar voor ben. Het heeft iets moois dat Jezus inbreekt, midden in al mijn drukte en lawaai. Goede Vrijdag is niet maakbaar, en dat is het wezenlijke eraan. Jezus' lijden is van een andere orde dan welke poging tot herdenking ook. Hij ging de weg, die wij niet zelf konden gaan.

Juist die onmaakbaarheid geeft ademruimte om toch een weg te zoeken. Om te proberen de gebrokenheid van de mislukte intenties te omarmen, en een nieuwe poging te wagen mij te richten op Hem. In mijn situatie betekent dat: stil worden en het heilig avondmaal vieren. Avondmaal heeft iets knulligs, het is niet hip, sfeerof of gelikt – als kind vond ik het dodelijk saai. Maar het is het onverwachte middel dat Jezus zelf aanreikt om Hem te gedenken. En als het voor Hem genoeg is, dan is dat het voor mij ook.

En vooruit dan maar: ik ga toch proberen de stilte te zoeken. 'Waarom staat er in de nieuwsbrief dat we stil moeten zijn in de kerk aanstaande vrijdag?', vroeg een catechisant. Ik antwoordde bijna: 'Omdat de dominee dat nodig heeft.'